

Спостереження за творчою лабораторією українських митців, аналіз творів візуального мистецтва показали їх схильність до нової форми подачі твору образотворчого мистецтва, що полягає у створенні полотна методом повтору мотивів зображення а також виконанні серійних картин.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Бокотей Л. Л. «Закарпатський трансавангардизм» Ловранта Бокотей. Вісник Закарпатського художнього інституту. 2015. Вип. 6. С. 56–59.
2. Мурина Л. О монументальности и формате в современном молодом сибирском искусстве. Культура Алтайського края. 2013. №2(10). С. 20–21.
3. Мусієнко Н. Сергій Параджанов: поезія світу речей. Образотворче мистецтво. 2008. № 1. С. 64–66.
4. Петрова О. Трансавангард по-українськи. Час місцевий / Третє око: Мистецькі студії: монографічна збірка статей. Київ : Фенікс, 2015. С. 109–120.
5. Шелупахіна К. М. Художні практики мистецтва трансавангарду як антропологічна стратегія формування «нової» ідентичності. Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. 2010. № 7 (194) квітень. С. 150–155.

*Петльована Інна*

*Науковий керівник – доц. Тютюнник І. С.*

### МИСТЕЦЬКА РЕЗИДЕНЦІЯ ЯК ФОРМА ХУДОЖНЬОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЗИДЕНЦІЇ ІМ. НАЗАРІЯ ВОЙТОВИЧА)

Сьогодні є очевидним вихід мистецтва за межі традиційної форми існування в більш широкий простір життєвої реальності сучасної людини. Притаманні попередній добі єдність, стабільність ідеологічно забарвлених художніх принципів, регулярна фінансова підтримка змінилися розмаїттям і новаційністю, державні форми організації мистецького життя – новими недержавними формами, орієнтованими на масового споживача (мистецько-літературними об'єднаннями, фестивалями тощо). Новими в Україні є і арт-резиденції – практики організації життя творчої спільноти.

Серед дослідників форм художньої самоорганізації в Україні ґрунтовними є публікації Наталії Булавіної – мистецтвознавця, завідувача відділом кураторської виставкової діяльності та культурних обмінів Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України та мистецтвознавця Зої Алфьорової [1; 2]. Вони аналізують процес інституалізації сучасного візуального мистецтва в Україні, виявляють наявність протилежних тенденцій в процесах інституалізації, які підвищують роль самоорганізації мистецької спільноти в Україні.

Цінними для нас є і статті Людмили Ничай, куратора резиденції в арт-резиденції імені Назара Войтовича в Тернопільській області [3; 4]. Її дослідження охоплює історичні витоки мистецьких резиденцій та основні їх аспекти діяльності.

**Мета** статті – охарактеризувати риси та види художньої самоорганізації в мистецькій сфері України, висвітлити особливості діяльності арт-резиденції як форми самоорганізації в галузі мистецтва.

Як стверджує Н. Булавіна, художня самоорганізація – альтернативний напрямок інституалізації сучасного візуального мистецтва, спрямований на створення незалежних некомерційних просторів і подій, художніх практик [1].

До рис художньої самоорганізації можна віднести наступні:

- дистанціювання від співпраці з державним ресурсом, виключення тим самим можливості свого регулювання механізмами державної культурної політики;
  - гіперактивність комунікації;
  - популяризація мистецьких ідей через мережу Інтернет;
  - створення художнього продукту в рамках власної прийнятної ідеології;
  - залежність від грантових програм з подальшою тотальною узгодженістю (й можливим творчим колапсом за їх припинення);
- демократичність форм представлення.

Такі низові ініціативи художньої самоорганізації, спрямовані на створення незалежних некомерційних просторів і подій все більшого розповсюдження в країні набувають, починаючи від 2000-х рр.

Історичними формами мистецької самоорганізації є:

- групи митців (київські об'єднання «Бермудський трикутник» та «Паризька комуна»; клуб українських митців (КУМ); об'єднання «Дзига», «Центр Європи» у Львові; «Три крапки», «Група швидкого реагування» у Харкові та ін.);
- художні комуни, арт-резиденції;
- міні-товариства (діють локально, використовуючи як інструмент власної легітимізації Інтернет (наприклад, група Р.Е.П., Шапка, харківська Soska, КонтраБанда, «Пінопласт», «Psia Krew», ««Totogo Garden», «ХудРада» та ін.);
- облаштовані «підпілля», «квартирники»;
- сквоти (перший в Україні мистецький сквот «БЖ» було утворено Всеукраїнською творчою Спілкою художників «БЖ-АРТ» 1994 року у м. Київ, в Харкові – сквот «Автономія», 2014 р.);
- вуличні асамблеї;
- комерційні галереї, творчі майстерні, приватні колекції, навчальні студії.

За місцем проведення творчих практик можна виділити чотири групи акцій й інших ініціатив:

- приватні простори;
- апропріовані або орендовані території міських будівель;
- вуличні відкриті території;
- віртуальний простір.

Як стверджують мистецтвознавці, поняття «арт-резиденція» з'явилося на початку ХХ-го ст. Це були перші покровительські проекти, коли окремих митців запрошували благодійники пожити у їх маєтках. Грантові програми та культурні фонди, що опікуються матеріальною частиною існування та діяльністю арт-резиденції, надають кошти митцям свого регіону для подорожей чи матеріально заохочують приїжджати іноземців [3].

Характерні риси арт-резиденцій, які відрізняють їх від пленерів [4]:

- особливого значення надають процесу творчості «художника» у конкретному «місці», а не кінцевому результату у вигляді твору мистецтва;
- метою діяльності є збагачення культурного ландшафт території, що позбавлена туристичного інтересу, з невисоким рівнем добробуту населення та соціальними проблемами; резиденції є частиною стратегії, що дозволяє ставити місто (село) на рівень прогресивного культурного центру;
- художнику пропонується певна роль, а він вже може обирати серед запропонованого актуальний для себе контекст; він виступає аніматором культури у певній локації, несе позитивні зміни;
- проживання митців та довготривала практика у середовищі зі спільним побутом, відносинами з громадами. Резиденти використовують середовище як контекст для творчості, на яку поширюють сенс своєї присутності;
- політичний характер діяльності, закладання політичного впливу у свою місію;
- організатори шукають не місця, де проводити зібрання, а привабливі умови, не бачать власної кар'єри без резиденцій, де програма є професійною та офіційною;
- різноманітність програм арт-резиденції локального і глобального значення, спрямування на мистецьку спільноту, громаду, соціум, програма пленерів спрямована на митців-учасників;
- мистецька резиденція працює з новими медіа сучасного мистецтва, а на планерах митці працюють з пейзажем, вдосконалюючи власну майстерність;
- спільною рисою арт-резиденції та пленерів є – номадизм.

Характерним прикладом резиденції в Тернопільській області є арт-резиденція імені Назара Войтовича (село Травневе Збаразького району). Проект засновано ГО Конгресом Активістів Культури 2017 року. Автором проекту є випускниця ТНПУ ім. В. Гнатюка Людмила Ничай. Проект запрацював як комунікаційний центр для місцевої громади та мистецький центр, платформа для розвитку молодих митців, що матимуть можливість за конкурсом

отримати умови для реалізації своїх творчих проєктів, тобто майстерні та проживання у мистецькому центрі. Команда активістів перетворила занедбані приміщення будинку резиденції у робочі відкриті простори для лекцій, бібліотеки, кіно-клубу, майстер-класів, роботи над мистецькими проєктами, кімнат-відпочинку, планується облаштування керамічної та офортної майстерні [5].

Приїзд у резиденцію нових людей, талановитої молоді з України та з-за кордону, як стверджують організатори, позбавлятиме місцевих жителів комплексу меншовартості та ізоляції, що існує внаслідок слабого транспортного з'єднання з великим містом. Проєкт відкриває доступ до отримання знань та навичок у процесі спілкування, бесід, обговорень та лекторію, куди уже приїжджають лідери думок та активісти з усієї України. У процесі роботи митців було розроблено айдентику с. Травневого – проєкт для втілення у брендуванні будинків, створення дорожовказу, вивісок для інфраструктурних установ, а також набір піктограм для позначення дворів, готових продавати гостям села домашні продукти.

Згадана резиденція проводить звітні виставки учасників після кожного проєкту: «Ревіталізація» (Тернопільська галерея сучасного мистецтва «Бункермуз», 2017 р.), «Дорогоцінності» (київська галерея «ЦеглинаАрт», 2018 р.), «Міра тиші» (Тернопільський художній музей, 2019 р.).

**Висновок.** Отже, мистецтво та культура в цілому набуває вагомого значення у формуванні важливих «софт скіле» громад, спільнот, об'єднань, та є інструментом їх формування. На фоні цих процесів з'являються соціально-відповідальні проєкти, одним з яких є програма мистецьких резиденцій. Зокрема, арт-резиденція ім. Назарія Войтовича у Тернопільській області виступає одним із інструментів для подолання екологічних, економічних, соціальних, суспільних проблем провінційної територіальної громади. Формат взаємодії художників, кураторів, активістів, гостей, місцевих жителів дозволяє реалізовувати основний принцип мистецтва сучасності – залучення глядачів, реципієнтів до створення мистецького продукту, організації естетизованого середовища життя сучасної людини.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Алфьорова З. І. Інституалізація українського простору сучасного візуального мистецтва. Вісник ХДАДМ. 2014. № 1. С. 97–100.
2. Булавина Н. Самоорганізаційні ініціативи в системі сучасного візуального мистецтва України. Візуальність як домінанта сучасної культури: зб. матеріалів Міждисциплінарної наук. конф., Київ, 7–8 грудня 2017 р. Київ : ІК НАМ України, 2017. С. 15–16.
3. Ничай Л. Р. Арт-резиденції як нове культурно-мистецьке явище. Питання культурології. 2015. Вип. 31. С. 157–165.
4. Ничай Л. Р. Організаційно-змістові відмінності пленеру та програм мистецьких резиденцій в сучасних умовах. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2016. Вип. 22. С. 182–188.
5. Відкриті майстерні/Мистецька резиденція ім. Назарія Войтовича. URL: <https://bigggidea.com/project/vidkriti-majsternimistetska-rezidentsiya-immnazariya-vojtovicha/>

*Возніца Тетяна*

*Науковий керівник – доц. Одинцова Г. С.*

### ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Сучасне суспільство висуває нові освітні вимоги до підготовки майбутніх спеціалістів, здатних до самореалізації в нових соціальних умовах. Крім сформованих ключових компетентностей, випускник школи повинен володіти високим рівнем самостійності і розвинутим творчим мисленням, формування якого варто починати з перших днів навчання дитини у школі. У Державному стандарті початкової освіти, зокрема, зазначено, що «метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості» [2].